

11.8.2017

Opetus- ja kulttuuriministeriö
kirjaamo@minedu.fi

Asia: Lausuntopyyntö ammatillisen koulutuksen reformin asetuksista

- opetus- ja kulttuuriministeriön asetus ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteesta
- opetus- ja kulttuuriministeriön asetus opiskelijaksi ottamisen perusteista ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa
- opetus- ja kulttuuriministeriön asetus oppisopimuskoulutuksessa olevan opiskelijan opintososiaalisista eduista koulutuksen järjestäjän oppimisympäristöissä tapahtuvan osaamisen hankkimisen ajalta
- valtioneuvoston asetus ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja perusopetuksen jälkeisen valmistavan koulutuksen hakumenettelystä annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta
- valtioneuvoston asetus opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta
- opetus- ja kulttuuriministeriön asetus eräiden oppilailta perittävien maksujen perusteista annetun opetusministeriön asetuksen muuttamisesta.

OAJ edellyttää ammatillisen koulutuksen lainsäädännöltä selkeyttä ja koulutuksen laadun varmistamista. Ammatillisen koulutuksen tulee jatkossakin antaa tutkinnon suorittaneelle sellaista osaamista ja taitoja, joilla voi hakeutua ja selvitä jatko-opinnoissa sekä muuttuvassa työelämässä. Ammatillisen koulutuksen lainsäädännön kiireinen aikataulu on koulutuksen järjestäjien ja opettajien kannalta haastava.

Ammatillisen koulutuksen uuden lainsäädännön tuomat tehtävät ja uudet toimintatavat lisäävät perusopetuksen oppilaanohjauksen, ammatillisen koulutuksen opetuksen ja opinto-ohjauksen tarvetta merkittävästi. OAJ vaatii, että tämä otetaan jatkossa paremmin huomioon, kun koulutuksen rahoituksesta päätetään.

Eduskunnan lausuman 4 mukaisesti opetus- ja kulttuuriministeriö tukee ja seuraa sekä sen perusteella arvioi ammatillisen koulutuksen reformin toteutumista. Lausuma edellyttää seurattavaksi muun muassa vaikutuksia koulutuksen alueelliseen ja kielelliseen saavutettavuuteen, opintojen keskeyttämisen vähentämiseen ja koulutustakuun toteutumiseen sekä siihen, että oppisopimus- ja koulutusoppisopimuspaikkamäärät lisääntyvät toimialoittain uudistuksen tavoitteiden mukaisesti. Mikäli havaitaan muutostarpeita, joiden johdosta sääntelyä on tarkennettava tai muutettava, hallitus ryhtyy viipymättä toimiin ja valmistelee myös tarvittavat esitykset eduskunnalle. Hallituksen tulee seurata tarkoin sääntelyn tosiasiallisia vaikutuksia perustuslain sivistyksellisten oikeuksien toteutumiseen. OAJ pitää lausumaa erittäin tärkeänä ja edellyttää sen mukaisia toimia, jotta uusi laki ja asetukset turvaavat koulutuksen laadun.

11.8.2017

Lausunnolla olevien asetusten osalta haluamme esittää seuraavia kommentteja OAJ:n kommentit opetus- ja kulttuuriministeriön asetukseen ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteesta.

Tutkintojen ja niiden sisältöjen selkiyttäminen, laaja-alaistaminen sekä joustavoittaminen ovat olleet tutkintorakenteen uudistamisen lähtökohtana. Uudistamisen yhteydessä on päätetty luopua myös tutkintojen sijoittamisesta eri koulutusaloille. OAJ kannattaa näitä tavoitteita, mutta edellyttää niiden mukaisia toimintaresursseja. Joustavuus ja laaja-alaisuus on voitava toteuttaa myös käytännössä opiskelijan henkilökohtaisen osaamissuunnitelman mukaisesti. OAJ esittää tilastoinnin selkiyttämistä ja järjestelmän rakentamista tämän uuden luokituksen mukaiseksi. Erillisen järjestelmän ylläpito ei jatkossa palvele ennakoitua eikä anna todellista kuvaa tutkintojen sijoittumisesta.

OAJ korostaa, että uudistuksesta tarvitaan laajaa ja monipuolista tiedottamista. Opiskelijaksi hakeutuvien ja työelämän on saatava selkeää tietoa, miten uudet nimikkeet vastaavat aiemmin suoritettuja ja millaista osaamista niillä saavutetaan. Tärkeää on myös saada selkeää tietoa kelpoisuuksista, pätevyyksistä ja erilaisten työtehtävien vaatimista opinnoista (esim. pätevyyttä koskevat virkaehdot, joissa on määritelty viran edellyttämät tutkinnot, TE-palvelujen ammattialaluokitukset). Ammattitaidon ja tutkinnon tavoitteiden saavuttaminen henkilökohtaisen osaamisen suunnitelman mukaan edellyttää opinto-ohjauksen resurssien merkittävää korottamista. Opinnosta on saatava tietoa ja oppilaanohjausta jo hakeutumisen vaiheessa.

Asetuksen perusteluissa todetaan, että tutkintorakenteita pyritään uudistamaan työelämän toiveiden ja tarpeiden mukaisesti, mutta samassa epäillään, että työelämä ei tunnista uusia tutkintoja tai opintokokonaisuuksia. OAJ huomauttaa, että työelämän toiveet ovat moninaiset. Osaamistarpeiden ja työelämän kehittymisen suuntaa on ennakoitava. Tietoa on kerättävä laaja-alaisesti eri asiantuntijatahoilta. Näiden vaatimusten lisäksi ammatillisen koulutuksen on vastattava yksilöiden koulutusodotuksiin ja turvattava vahva perusosaaminen. OAJ edellyttää opetuksesta vastaavien opettajien ja opinto-ohjaajien kuulemista ja mukanaoloa, kun tutkintojen osaamispienmääriä annetaan.

OAJ:n kommentit opetus- ja kulttuuriministeriön asetukseen opiskelijaksi ottamisen perusteista ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa.

OAJ toteaa, että myös perusopetuksen oppilaiden ohjauksen tarve lisääntyy ammatillisen koulutuksen reformin myötä. Hakeutuminen ja siihen liittyvät muutokset edellyttävät sekä perusopetuksen aikaisen oppilaanohjauksen ja tiedottamisen että

11.8.2017

toisen asteen opinto-ohjauksen vahvistamista. Tietoa ja opinto-ohjausta tarvitaan myös perusopetuksen jo päättäneille, ilman toisen asteen tutkintoa oleville, hakeutumiseen liittyvistä muutoksista ja koulutukseen pääsyn erilaisista mahdollisuuksista.

OAJ pitää tärkeänä, että oppilaat ja huoltajat saavat perusopetuksen aikana sellaista tietoa toisen asteen opinnoista, että heille muodostuu realistinen käsitys opintojen sisällöstä. Näin voidaan vähentää etenkin ammatillisten opintojen keskeyttämistä, joka tällä hetkellä on lähes 15 % ensimmäisen vuoden aikana. Se on selkeä osoitus siitä, ettei nivelvaiheen opinto-ohjausta ja alaan perehdyttävää lähiopetusta ole ollut riittävästi tarjolla.

Laajeneva jatkuva haku muuttaa myös koulutukseen pyrkimistä. OAJ näkee sen edistävän opintojen joustavaa aloittamista ja pitää silta osin kannatettavana. Muutos ja toimintatavan yleistyminen lisäävät opinto-ohjauksen tarvetta. Tietoa tarvitaan järjestäjien erilaisista valintamenettelyistä ja niihin liittyvistä muutoksista. Valintajärjestelmän ylläpito ja laajeneva opintojen tarjonta edellyttävät lisää resursseja opinto-ohjauksen ohella myös opetukseen.

OAJ:n kommentit opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen oppisopimuskoulutuksessa olevan opiskelijan opintososiaalisista eduista koulutuksen järjestäjän oppimisympäris-töissä tapahtuvan osaamisen hankkimisen ajalta.

OAJ pitää esitystä kannatettavana.

OAJ:n kommentit valtioneuvoston asetukseen ammatillisen koulutuksen, lukiokoulutuksen ja perusopetuksen jälkeisen valmistavan koulutuksen hakumenettelystä annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta.

Valmistavan koulutuksen hakeutumisen selkiyttäminen on kannatettavaa. Hakumenettelyn muutos edellyttää tiedottamista sekä oppilaille että huoltajille. Koulutuspaikkojen saatavuuden ja riittävyyden varmistaminen alueellisesti on arvioitava yhteistyössä koulutuksen järjestäjien kesken. Oppilaiden on saatava tietoa näistä opiskelumahdollisuuksista ennen yhteishaun alkua. OAJ edellyttää, että jokainen perusopetuksen päättävä voi jatkaa opintojaan joko suoraan toisen asteen koulutuksessa tai valmistavassa koulutuksessa. Valintamenettelyjen muutokset edellyttävät merkittävää lisäystä oppilaiden ja opiskelijoiden opinto-ohjaukseen.

OAJ:n valtioneuvoston asetukseen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta.

Hallituksen esitys (HE 39/2017) ammatillisen koulutuksen rahoituksesta

11.8.2017

ja rahoitukseen liittyvät asetukset tuovat isoja muutoksia ammatillisen koulutuksen järjestämiseen ja toiminnan organisointiin. OAJ on tuonut uudistuksen kehittämistyön aikana esille, ettei talousarvioperusteinen ja suhteellinen rahoitusjärjestelmä sovellu ammatilliseen koulutukseen, joka edellyttää mm. pitkäjänteistä suunnittelua. Koulutukseen kohdistuneet leikkaukset näkyvät opiskelijoiden saaman opetuksen ja opinto-ohjauksen määrässä eikä kohonneita kustannuksia ole otettu huomioon vaan päinvastoin indeksit on jäädytetty.

OAJ ei pidä riittävänä lausunnolla olevassa asetuksessa olevaa mallia siitä, että ammatillisen koulutuksen kustannusten nousu otettaisiin vuosittain huomioon indeksillä. Toiminnan vakaus ja kehittäminen vaativat ennakoitavissa olevat resurssit. Lisäksi OAJ edellyttää peruskustannustason määrittämisen ajankohdaksi aikaa ennen koulutusleikkauksia ja indeksin jäädyttämisiä. Nyt säästötoimet ovat pakottaneet koulutuksen järjestämiseen todellisia kustannuksia alhaisemmalla tasolla. Seurauksena on ollut lähiopetuksen romahtaminen ja koulutustarjonnan väheneminen.

OAJ:n opetus- ja kulttuuriministeriön asetukseen eräiden oppilailta perittävien maksujen perusteista annetun opetusministeriön asetuksen muuttamisesta.

OAJ pitää koulutuksen maksuttomuutta pääsääntönä. Opiskelijoiden yhdenvertaisuus (lukio & ammatillinen) ja toisen asteen tutkinnon suorittaminen ilman kohtuuttomia kustannuksia on oltava mahdollista. OAJ ei kannata toisen asteen ammatillisen koulutuksen opinnoista perittäviä maksuja. Omaan käyttöön opintojen päättymisen jälkeen jäävien oppimateriaalien ja -välineiden osalta OAJ kannattaa nykytilan säilyttämistä.

OPETUSALAN AMMATTIJÄRJESTÖ OAJ

Nina Lahtinen
koulutusasiainpäällikkö

Inkeri Toikka
erityisasiantuntija